

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4-5

Тема 3. ЗАХИСТ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАПИТАННЯ:

(на 1 заняття 1-4, на 2 заняття 5-7)

1. Корпоративний спір: поняття, ознаки, види, суб'єктний склад.
2. Підстави виникнення корпоративного спору. Загальні та спеціальні способи захисту корпоративних прав.
3. Юрисдикція та підсудність справ щодо захисту корпоративних прав.
4. Особливості захисту корпоративних прав акціонерів (розрахунки та стягнення дивідендів; набуття, передача та припинення корпоративних прав, визнання установчих документів недійсними).
5. Особливості захисту корпоративних прав учасників товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю (набуття, передача та припинення корпоративних прав; захист прав при виході, виключенні учасника; визнання установчих документів недійсними).
6. Особливості захисту корпоративних прав учасників повного та командитного товариства.
7. Особливості здійснення та захисту корпоративних прав держави.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

(на 1 заняття 1-2; на 2 заняття 3-4)

1. Охарактеризуйте особливості позасудового захисту порушених суб'єктивних корпоративних прав та корпоративних інтересів.
2. Охарактеризуйте способи та порядок захисту корпоративних прав у договірних зобов'язаннях. Які особливості договірної відповідальності учасників корпоративних правовідносин Ви можете виокремити?
3. Ознайомтеся із Постановою Пленуму Вищого господарського суду України (у редакції від 14.07.2016) щодо деяких питань практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин. Які узагальнення судової практики розгляду корпоративних спорів Вам відомі? Яке значення судової практики у механізмі правового регулювання корпоративних відносин?
4. Охарактеризуйте особливості спадкування акцій в АТ та частки ТОВ/ТДВ. Які ризики при спадкуванні корпоративних прав Ви можете виокремити? Чи може суд визнати спадкоємця учасником товариства?

ФАБУЛИ (на 1 заняття 1-3, на 2 заняття 4-6)

ЗАДАЧА 1

Статутом приватного акціонерного товариства «Острів» (далі – ПрАТ) основним видом діяльності якого визначено «Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання». До складу зазначеного ПрАТ входить 4 акціонери. Кожен з них є власником 25 відсотків акцій.

Відповідно до Договору купівлі-продажу № 7/05-3к від 07.05.2017 р. (далі – Договір), укладеного між ПрАТ і ТОВ «АСТРЕЯ» (далі – ТОВ), останнє зобов'язувалося передати у власність ПрАТ борошно, яйця, молоко та ін. продукти, кількість, вимоги до якості та ціни, а також строк передання яких визначені у додатках до Договору. Загальна кількість товару, що був предметом Договору, складала 78 000 тон. Своєю чергою, ПрАТ повинно було оплатити отриманий товар у визначений Договором строк. Ціна відповідного Договору складала 32 245 796,07 грн. Договір було підписано від імені сторін директорами ПрАТ і ТОВ.

У період з 09.05.2017 р. до 18.03.2018 р. ТОВ кількаразово здійснило передання ПрАТ товарів у строки, визначені Договором. Товар був прийнятий покупцем (ПрАТ). Для підтвердження передання товарів між ТОВ та ПрАТ було підписано Акти, у яких було зазначено характеристики переданих продуктів (кількість, якість, сорт, вид тощо), а також зобов'язання ПрАТ провести оплату отриманого товару у місячний термін. Окрім цього сторони підписували кілька додаткових Договорів, які уточнювали дати поставки наступних партій товару. ПрАТ здійснило часткову оплату отриманого товару, що підтверджується відповідними Актами.

28.06.2018 р. ПрАТ звернулося до суду з позовом про визнання Договору, укладеного із ТОВ, недійсним. Свою позицію обґрунтовувало тим, що зазначений Договір належить до категорії значних у розумінні Закону України «Про акціонерні товариства», адже ринкова вартість його предмету становить 10 % вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства. Таким чином, для укладення такого Договору необхідним є рішення наглядової ради ПрАТ про надання згоди на його вчинення, а відповідне рішення ні до укладення Договору, ні після прийняте не було.

ТОВ (відповідач у справі) заперечив проти визнання Договору недійсним і вказав на те, що ПрАТ фактично схвалило оспорюваний Договір. Про це свідчить прийняття ним товарів від ТОВ, підписання Актів, проведення часткової оплати, укладення додаткових договорів.

Вирішіть спір. Сформулюйте мотивувальну та резолютивну частини судового рішення.

ЗАДАЧА 2

Приватному акціонерному товариству «Діамант» (далі – ПрАТ) належала на праві приватної власності нерухомість, загальною площею 5000 кв.м. Ця будівля була внесена в статутний капітал в рахунок оплати акцій акціонером П., який є власником 54 % акцій. Інші 46 % акцій були оплачені грошовими коштами іншими акціонерами. Статутний капітал було сформовано у мінімальному розмірі, що передбачено законом. Загальна кількість акціонерів становить – 42 особи.

У зв'язку з необхідністю поповнити обігові грошові кошти у АТ виникла необхідність відчужити належну йому на праві власності будівлю. Для цього Правління скликало позачергові загальні збори. До порядку денного, який було надіслано акціонерам, було включено два питання: 1. Про вихід з скрутного матеріального становища; 2. Про продаж майна.

На загальних зборах, які відбулися 20 квітня 2018 р., були присутні акціонери, які володіли 85 % акцій АТ. За рішення про відчуження будівлі проголосувало 75 % присутніх. Було прийнято рішення про відчуження цієї будівлі за балансовою вартістю. Рішення було оформлено

протоколом. У подальшому договір купівлі продажу від імені АТ підписав голова наглядової ради АТ (вказаний вище акціонер П., який володів контрольним пакетом акцій АТ).

У листопаді 2018 р. акціонер А., власник 1,2 % акцій, подав до суду позов про визнання недійсним протоколу загальних зборів АТ, в якому йшлося про відчуження будівлі. Вказував, що його не повідомили належним чином (у спосіб, що вказаний у статуті, - шляхом надсилання рекомендованого листа), оскільки він отримав простого листа, в якому текст повідомлення про проведення позачергових зборів не був завірений печаткою підприємства. Окрім того, в цьому повідомленні не було вказано адресу, на яку він як акціонер може надсилати пропозиції до проекту порядку денного позачергових загальних зборів. Позивач вважав, що порядок денний сформульовано некоректно, оскільки він як акціонер не зрозумів, що мається на увазі під питання № 2 «Про продаж майна» (зокрема, не йшлося про продаж нерухомого майна). Також акціонер вважав, що відчуження нерухомого майна проведене на шкоду інтересам самого АТ.

Сформулюйте мотивувальну та резолютивну частини судового рішення у даній справі.

ЗАДАЧА 3

Особа «У» звернувся до суду з позовом до ТОВ «К» про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства з підстав недотримання вимог закону. Свої позовні вимоги особа «У», обґрунтовує тим, що на загальних зборах ТОВ «К» незаконно прийнято рішення про виключення його із складу учасників з огляду на наступне.

1 січня 2018 року особа «У» отримав свідоцтво про право на спадщину та набув у власність 40% частки у статутному капіталі ТОВ «К». 20 грудня 2018 року особа «У» звернувся до державної реєстраційної служби з метою проведення державної реєстрації змін до відомостей про склад учасників ТОВ «К». 23 грудня 2018 року державним реєстратором внесені зміни до державного реєстру та особу «У» включено до складу учасників ТОВ «К».

20 березня 2019 року особа «У» отримав повідомлення від ТОВ «К» у якому зазначено: «На виконання вимог статті 24 ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» ТОВ «К» повідомляє, що ринкова вартість належної Вам частки, станом на 19 січня 2019 року, становить 1 000 000 грн.».

На переконання особи «У» з боку ТОВ «К» порушено процедуру скликання загальних зборів учасників, оскільки про його як учасника належним чином не повідомили. Окрім того, ТОВ «К», на загальних зборах, не вправі приймати рішення про виключення особи «У» із складу учасників ТОВ «К», оскільки ним дотримані всі вимоги закону щодо вступу до складу учасників цього товариства.

У судовому засіданні представник ТОВ «К» заперечив проти позовних вимог особи «У», зазначивши, що жодних порушень з боку ТОВ «К» не допущено, а державна реєстрація зміни складу учасників є незаконною з огляду на наступне. У Статуті товариства передбачено, що на для переходу частки у статутному капіталі до спадкоємця фізичної особи або правонаступника юридичної особи необхідно отримати згоду учасників ТОВ «К». Тобто прийняття рішення про вступ спадкоємця (правонаступника) до складу учасників ТОВ «К» належить до компетенції загальних зборів учасників товариства і лише після прийняття загальними зборами ТОВ «К» позитивного рішення спадкоємець (правонаступник) частки у статутному капіталі може стати учасником відповідного товариства. У свою чергу, товариство може відмовитися від прийняття спадкоємця (правонаступника) до складу учасників. Водночас, Статут ТОВ «К» затверджений до прийняття ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», а відтак застосуванню підлягають положення Статуту. Вказані положення Статуту ТОВ «К» повинні були також братися до уваги державним реєстратором при здійсненні реєстрації змін до складу учасників, яка не могла проводитись без погодження інших учасників. Отже, враховуючи порушення процедури вступу спадкоємця особи «У» до складу учасників ТОВ «К» він, вважається таким, що не вступив до складу учасників, а відтак, враховуючи положення статті 23 ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», ТОВ «К», починаючи з 1 січня 2019 року, набуло право виключити вказаного учасника з складу товариства.

Дайте правовий аналіз ситуації. Які порушення допущені при переході частки до спадкоємця особи «У». Сформулюйте мотивувальну та резолютивну частини судового рішення у даній справі.

ЗАДАЧА 4

Особа «Ц», власник 51% частки у статутному капіталі ТОВ «К», звернувся до суду із позовом до ТОВ «К» про зобов'язання товариства здійснити державну реєстрацію змін у склад учасників виключивши особу «Ц», провести розрахунок у зв'язку із виходом учасника та стягнути з ТОВ «К» відсотки за прострочення виконання грошового зобов'язання з проведення розрахунку у зв'язку із виходом учасника.

Свої позовні вимоги особа «Ц» обґрунтовує тим, що ТОВ «К» порушує його права на вихід шляхом не проведення державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу та навмисно вживає заходи із перешкоджання виплати належної йому частини майна товариства, пропорційної його частці у статутному капіталі, як колишньому учаснику ТОВ «К».

Так, відповідно до чинної редакції Статуту ТОВ «К» учасник має право у будь-який час вийти з товариства незалежно від згоди інших учасників та самого товариства повідомивши письмово товариство про такий вихід за місяць до дня фактичного виходу. Вихід зі складу учасників товариства не пов'язується ні з рішенням загальних зборів учасників, ні з внесенням змін до установчих документів товариства. Згідно п.35 Статуту відомості про вихід учасника з складу ТОВ «К» вносяться уповноваженою особою товариства на підставі виданої довіреності.

Як вказує у позовній заяві особа «Ц» 21.12 2017 року ним подано, через відділ документообігу ТОВ «К», письмову заяву про вихід із складу учасників товариства. Факт отримання заяви ТОВ «К» підтверджується зробленою, працівником відділу документообігу, відміткою про отримання. У подальшому особа «Ц» очікував на повідомлення йому, як колишньому учаснику ТОВ «К» інформації про вартість його частки та надання копій документів необхідних для розрахунку, як це передбачено ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Однак жодної інформації з боку ТОВ «К» не надходило. 21.01.2019 року, після спливу річного терміну з дня, коли ТОВ «К» дізналося про вихід учасника, особа «Ц» звернувся із вимогою виплатити йому, як колишньому учаснику, вартість його частки. Окрім того, Статутом ТОВ «К», який діяв до набрання чинності ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» та до сьогодні, передбачено, що товариство зобов'язане протягом 6 місяців з дня, коли воно дізналося чи мало дізнатися про вихід учасника, виплатити такому колишньому учаснику вартість його частки. Відтак враховуючи, що ТОВ «К» дізналося про вихід учасника 21.12.2017 р., строк для виплати настав 21.06.2017 р. Однак особа «Ц», розуміючи можливі фінансові труднощі, вирішив почекати рік, щоб не створювати для ТОВ «К» незручності.

Представник ТОВ «К» заперечив проти позовних вимог особи «Ц», зазначивши, що вони не можуть бути задоволені, оскільки є необґрунтованими.

Дайте правовий аналіз ситуації. Які порушення допущені при виході учасника? Сформулюйте мотивувальну та резолютивну частини судового рішення у даній справі.

ЗАДАЧА 5

Особа «Ф» звернувся до суду з позовом до ТДВ «Я» про скасування рішення загальних зборів проведених з порушенням закону та зобов'язання ТДВ «Я» у подальшому допускати його до участі у таких зборах. Свої позовні вимоги особа «Ф» обґрунтовує порушенням з боку ТДВ «Я» порядку скликання, проведення та прийняття рішення загальними зборами.

Так, 20 грудня 2018 року особа «Ф» придбав у колишнього учасника ТДВ частку у статутному капіталі ТДВ, яка становить 30% і в подальшому набув статусу учасника ТДВ «Я» про, що свідчить відповідний запис у державному реєстрі про внесення змін до складу учасників ТДВ «Я». Однак, не зважаючи на набуття статусу учасника, ТДВ «Я» провело загальні збори учасників без належного повідомлення про таке проведення, оскільки про дату і час проведення таких зборів особа «Ф» дізнався від іншого учасника. Незважаючи на допущене з боку ТДВ «Я» порушення,

25.03.2019 року особа «Ф» прибув на засідання загальних зборів, де йому повідомили, що не можуть його допустити, оскільки на його частку накладено арешт, і відповідно він вважається таким, що вибув із складу учасників ТДВ «Я». На переконання особи «Ф» недопущення його до засідання загальних зборів призвело до неправомірного прийняття рішення стосовно створення інших органів товариства. Так, на переконання особи «Ф» нові органи є непотрібними та призведуть до необґрунтованих витрат пов'язаних із забезпеченням їх функціонування, а відтак до зниження показників чистого прибутку ТДВ «Я». Тому особа «Ф» мав намір проголосувати проти, що унеможливило б прийняття такого рішення. Також представники ТДВ «Я» не взяли до уваги, що арешт накладено у якості заходу забезпечення позову, оскільки в особи «Ф» є спір з банком, щодо стягнення заборгованості по кредиту.

Дайте правовий аналіз ситуації. Які порушення допущені при виході учасника? Сформулюйте мотивувальну та резолютивну частини судового рішення у даній справі.

ЗАДАЧА 6

Громадянин «Ц» є учасником Товариства з обмеженою відповідальністю «Центр» та володіє часткою в розмірі 20% статутного капіталу.

27 січня 2016 року відбулись Загальні збори учасників ТзОВ «Центр» на яких було прийнято рішення про внесення змін до Статуту ТзОВ «Центр», виклавши пункт 10 в новій редакції «Загальні збори учасників вважаються повноважними, якщо на них присутні учасники (представники учасників), що володіють в сукупності більш як 50 відсотками голосів». Таким чином, кількість учасників, присутність яких є обов'язкова для кворуму, вказаним рішенням зменшена з «більше 60%» до «не менше 50%».

На підставі нової редакції статуту ТзОВ «Центр» 17.02.2016 року було прийнято нове рішення загальних зборів учасників ТзОВ «Центр», а саме: про вихід із числа учасників ТзОВ учасника «Ш» у зв'язку із продажем ним своєї частки «К» та про прийняття до складу товариства нового учасника «О» із часткою 60%, призначено нового директора ТзОВ та прийнято рішення про перехід ТзОВ «Центр» на діяльність на підставі модельного статуту. На виконання цього рішення загальних зборів учасників було вчинено відповідні реєстраційні дії. Відповідно до протоколу загальних зборів учасників від 17.02.2016 року, на вказаних зборах учасників був присутній тільки один учасник, який володів часткою в розмірі рівно 60% статутного капіталу.

Учасник ТзОВ «Ц» звернувся з позовом в суд, у якому просив визнати рішення загальних зборів ТзОВ «Центр» від 27 січня 2016 року та від 17 лютого 2016 року недійсними. Свої вимоги позивач обґрунтовував тим, що вони були прийняті з порушенням порядку проведення зборів та суперечать нормам чинного законодавства України. Позивач просив врахувати і те, що він був відсутній на загальних зборах 27 січня 2016 року та 17 лютого 2016 року у зв'язку із перебуванням на лікуванні за кордоном. ТзОВ «Центр» подало зустрічний позов про виключення учасника «Ц» у зв'язку з невиконанням ним свого обов'язку щодо участі в управлінні товариством (зокрема, неодноразова відсутність на загальних зборах без повідомлення та підтвердження поважності причин відсутності) та створенням перешкод у діяльності товариства шляхом судових тяганин.

1. Проаналізуйте особливості проведення загальних зборів та прийняття рішень у товаристві з обмеженою відповідальністю із двома учасниками.
2. Проаналізуйте обов'язки учасників ТзОВ, порівняйте їх з обов'язками акціонерів в АТ.
3. Проаналізуйте зміст модельного статуту ТзОВ, визначте недоліки модельного статуту як регулятора корпоративних відносин у ТзОВ.

Дайте розгорнутий аналіз ситуації з обґрунтуванням чинним законодавством. Сформулюйте резолютивну частину судового рішення.